

15 Temmuz Yazıları

Hasan Hüseyin ÇAĞIRAN

15 TEMMUZ YAZILARI

Türkiye Cumhuriyeti devleti ve milleti ile yol ayrılmadadır. Bu noktada, sosyal-kurumsal dönüşümleri belli kişiler yahut cemaatler üzerine inşa etme yoluna gitmek esasta hiçbir sorunun çözümüne hizmet etmeyecektir. Toplumsal yenilenme, kurumların islahı ve muhakkak ki kişilerin gayretlerinin neticesinde belli bir seviye, belli bir değer kazanacaktır.

Hasan Hüseyin ÇAĞIRAN

64

1

15 Temmuz 2016 gecesi jetler havalandığında Ulus'ta mütevezzâ bir mekânda karnımı doyurmakla meşgul idim. Yaklaşık yarım saat kadar alçak uçuş yapan jetlerin sesi kulaklarımı âdeta sağırtı etti. Suriye sınırında bir hareketlilik olduğu yahut bir terör operasyonu için hazırlık yapıldığı kanaatini taşıdığı için bu süre içerisinde istifimi bozmadım ve çayımı yudumlamaya devam ettim. Darbe olabileceğine dair bütün ihtimalleri 1993 doğumlu biri olarak 2014 sınırında bırakmıştım.

O ihtimalleri bırakışımın kolayca gerçekleşmediğini de belirtmeliyim. Çünkü yakın bir zamana kadar 1960 darbesine Bahkiseri'de askerlik yaparken tanıklık etmiş ve ülkesinin başbakanının asıldığını görmüş olan dedemin her an darbe yapılabileceğine ve Erdoğan'ın öldürülebileceğine dair söylediklerini işitip durdum.

Dedemden işte geldiğim endişelerin yaşamıştıktan gelen bir "tutulma" ile açıklanabileceğini düşünüyordum. Bugün geriye dönüp baktığımda ise onun sözlerinin yaşamıştıktan ileri gelen bir "tutulma" ile değil toplumunu, devletini ve ülkesinin kurumlarını tanıyan bir insanın feraseti ile açıklanabileceğini görüyorum.

2

15 Temmuz'u 16 Temmuz'a bağlayan gece Ulus'tan Kızılay'a uzanan Atatürk Bulvarı'nda şaşkınlıkla, öfkeyle ve korkuyla ilerledim. Az bir zaman önce hayata dair beni diri tutan her ne varsa gitmiş ve zihinimde, kalbimde bütün varlığıma

saldırıldığı hissiyle kalakalmıştım. Sokaga adımlarımı attığımda henüz Cumhurbaşkanı Erdoğan bir açıklama yapmış değildi. Hacı Bayram Camii civarı gece 12 sularında normal şartlarda bomboş olurdu. 15 Temmuz gecesi doluydu.

3

Kaldığım konaktan arkadaşım, 1976 İran doğumlu Güney Azerbaycan Türk'ü Bager gece boyu yol arkadaşım oldu. "3 yaşında İran Devrimi'nin havasını solmuş, 4 yaşından 12 yaşına kadar da İran-İrak savaşının kendisine doğrudan tanıklık etmiş ve köyü 3 defa bombaların hedefi olmuş bir İranlı olarak gel 2016'da darbeye karşı trade ortaya koymak için Türkiye'nin sobaklarına in..." mealinde şaşkınlık içeren yorumlar yapıyordu. Bir taraftan onun "arabalarından ateş açanlar olabilir, dikkat edelim" uyarıları, diğer taraftan uzaklardan gelen ateş sesleri...

Adalet Sarayı önünde bir tank... Bağlangıçta hareket halindeydi. Daha sonra Kızılay'a ilerledikçe birçok aracı ezerek o noktaya geldiğini görecektim. Bir müddet ileri geri yaptıktan sonra hareket edemez hâle getirildi fakat bu seler de üzerine yığılan insanları savurmak için kendi etrafında son derece hızlı bir şekilde dönmeye başladı. Savrulan tek bir kişi dahi görmedim. Tank biraz sonra tamamıyla durdu. Yaklaşık bir yarım saat orada bekledik. Sabah 6 sularında Ulus'u dönerken hâlâ tankın başında bekleyen bir kalabalık vardı. Dönme sebebimiz Bager'in fotoğraf makinesini konaktan alma isteği idi. Hem de bir ihtiyaç molası olacaktı bizim için. Bager, sabaha karşı İran haber ajanslarının "darbe girişimi pöskürtüldü" haberlerini bana aktarıyor ve bunun "büyük" tehlikenin geçti-

1 Bager Camiye cıvılcıyaraklılıkta rezervli "herkes gibi korkmak lazım" gibi yaptırma da devam etmek" olarak iftî ediyor. Bu iftî eoa alarak cıvılcılık istatistiksel olarak "... ve evaretle ilerlettin."

gi noktasında önemli bir işaret olduğunu söylüyor. İran'ın Türkiye'nin ve Erdoğan'ın geleceği meselesinde "bizim" hassasiyetlerimizi gözeteceğini düşünmediğini ima ettiğinde ise İran'ın Erdoğan'ı ve AK Parti hareketini Gülen'e tercih edeceği cevabını veriyordu.

4

Herkes arabalarını yol üzerinde bırakmış Kızılay'a doğru yürüyordu. Genci yaşlısı, kadını erkeği... Ailelerin birçoğu çocuklarını dahi yanlarında getirmedi.

Üniversite üçüncü sınıf öğrencisiyim... Mayıs'ı Haziran'a bağlayan gece... İki bin on üç. Arkadaşlarımla kaldığım ev Demirtepe, Şehit Bahadır Demir Sokak'ta. İki arkadaşla birlikte neler olup bittiğine şahitlik etmek adına sokağa indik. GMK Bulvarı'nda yoğun hareketlilik vardı. Medyada kendisine methiyeler düzülen "Gezi ruhu"nu ve bu hareketin iddialara konu olan çoğulculuğunu görmeyi mi umuyordum? Hayır. Türkiye'nin geleceğine kast eden despotik azınlıkların 555K benzeri kalkışmasının yavanlığına şeksiz şüphesiz teşhis etmek istiyordum. Ettim de. Gördüğüm: Küfürlerin havada uçtuğu, yol boyu iş yerlerinin darmaduman edildiği, en ufak bir farklılığa nefes aldirmayacak kesif bir karanlıktı.

Tekbirler, kelime-i tevhidler eşliğinde ilerleyen bir kalabalık... Kızılay Meydanı'nda alçak uçuş yapan jetler, helikopterler çok da uzağımızda olmayan Genelkurmay Başkanlığı ve Meclis binası taraflarını sürekli ateş altında tutuyor... İki defa ölümün kokusunu hissettim. "Buraya kadarmış" dediğim anlar, daha sonra anladım ki başka yerlerde yaşananların yanında çok ama çok stradam anlarımış.

Tüm geceyi Kızılay'da geçirdim. O geceyi düşünmeksizin yaşadım. Olmam gereken yerdeydim. Âdeta bir tercih ile değil o gün o meydanın bir parçası, o gün sokaklara inen insanların toplamının bir uzvu gibi oradaydım.

Sabah konağa geçerken Adalet Sarayı önünde ki tankın boşaltıldığını gördüm. Orada bulunanlar tankın içerisindekilerin bir kısmının halk tarafından linç edildiğini bir kısmının da polislerce "kurtarılıp" tutuklandığını anlatıyordu.

5

17 Temmuz günü Meclis'e yürüdük. O gün, orada zihnime hâkim olan düşünce şuydu: "Türkiye Büyük Millet Meclisi ilk defa milletin oldu."

6

Meclise yürüdüğümüz gün "bir gazetesinin yayın yönetmeni olsaydım yarın için nasıl bir manşet hazırlardım" sorusu üzerine de düşündüm. İlk elde aklıma gelen "MİLLET YÖNETİME EL KOYDU" oldu. Özellikle 17 Temmuz'da gazetelere göz atarken 'benim manşetim' en çok yaklaşımın Yeni Söz olduğunu gördüm. Yeni Söz'ün manşetini görünce kendi manşet önerimin önemli bir noktayı iskalediyim de anladım. Millet yönetime el koymamıştı. Zaten "yönetim" milletin 2002'den beri oylarıyla iktidarda tuttuğu AK Parti'nin elindeydi. Söz konusu darbe girişimi de Cumhurbaşkanı Erdoğan'a, AK Parti hareketine ve bu hareketin temsil ettiği "toplumsal bütün"e yönelikti. "Millet devlete el koydu" manşeti "15 Temmuz 2016'da gerçekte ne oldu?" sorusunun düğümlendiği yere işaret ediyor.

7

Mâlik bin Nebt Müslüman ülkelerde devrimci bir sürecin daha ilk günden itibaren köklü değiştirmiş bir karşı devrim şeklinde doğabileceğine dikkat çekiyor ve ekliyor: "Kendisini gizleyen bu karşı devrim, stratejik mevkiileri otantik bir devrim işgal etmezden önce ele geçirebilmek için tam zamanında başlatılır."

"Arap Baharı" olarak adlandırılan süreçte yaşanan tam olarak budur. Bugün Müslümanların meydana gelen bir toplumsal hâdise sonrasındaki "yönlendirme/dönüştürme gücü" hangi noktadadır sorusu önemini korumaktadır. "Arap Baharı"nu ortaya çıkaran toplumsal dinamikleri görmezden gelecek "internet devrimi", "ekmek devrimi" vb. tahlif içeren tanımlara teslim olanlarla olmadım. Kaldı ki Müslümanların coğrafyasındaki "ekmek hareketi" de nihayetinde bir "tevhid hareketi"dir. Fakat problem Tunus'ta başlayan ve Osmanlı bakiyesi coğrafyanın önemli bir bölümüne yayılan eylemlerde temel bir "fikir"den, sonrasında gözetilen bir "plan" yetisinden yoksun olunmasıydı. "Arap Baharı" her şeye rağmen bir "kayıp" olarak değerlendirildi.

2 Yeni Müslümanların "ekmek mücadeleleri" Pakistan Zehra'nın detaylıca incelediği için özetle kayıtları kitâbı halinde elime geçen ortaçağ köylüklerin tepkilerinden özetle derledim.

dirilemez. "Arap Baharı" ödenen ağır bedellerin yaptığı bir "zihniyet baharı" olarak tarihteki yerini alabilir. Eğer ki sızlanmalardan ve destan yazıcılığı heveslerinden kaçınmazsak, "fikir ve göç" üzerine düşünmenin hakkını verebilirsek...

Bu hususta söylediklerimiz, toplumsal olan her şeyin sonunda kendisinin istediği bir mecraya döneceği ve orada akmaya devam edeceği umuduna denk düşen muhafazakâr bir tasarımın hâricinde değerlendirilmelidir.

1. Potemkin Zırhısı (1925), Yaratıcı: Sergey Eisenstein

"15 Temmuz destanı" yazmak için kuyruğa çoktan girildi: Haftalık yayımlar, aylık düşünce, kültür-edebyat dergileri, sıcak sıcakna hazırlanmaya başlanan şiir antolojileri ve dahası. Hiç şüphesiz yok ki bu girişimler büyük oranda iyi niyetlerin ürünüdür. Fakat bu noktada iyi niyetler, cereyan eden hadiseleri yerli yerince konumlandırma çabalarını neticelendirmeye yetmemektedir.

"Millî düşünce/edebyat", "gayri millî düşünce/edebyat" tasnifi yapmak içinde bulunduğumuz şartlarda işlevseldir. Fakat yeterli değildir. Devrin egemen anlayışının hâricinde varlık gösterebilecek bir aş, sahih tavır, atılım "millî düşünce/edebyat" dairesinde belirmedikçe, verilen eserler mezkûr dairesinin hâricindeki unsurların kültür evreninin form değiştirmiş bir uzantısı olmanın ötesinde anlam ihtiva etmeyecektir.

Genel bir tablo sunmak gerekirse: Yıllardır AK Parti hareketini ortaya çıkaran toplumsal dinamiklerle kavga olan odaklar, sağıyla soluyla ve en marjinal eğilimleriyle, yekvücut darbe girişiminin karşısında -kimi erken kimi geç- yer aldılar. Bugüne kadar Türkiye'nin aleyhine olan hemen her gelişmede (darbeleş, ekonomik krizler vs.) en ufak bir hasar görmeksizin, aksine daha da güçlenen sermaye sahipleri de tek bir elden harekete geçirilmişçesine darbe girişiminin karşısında yerlerini aldılar. Üstelik bu geniş yelpazede yer alan farklı unsurların önemli bir bölümü Gezi Parkı kalkışmasında ve 17-25 Aralık 2013'teki hukuk kısvesi al-

tındaki darbe girişiminde seçilmiş hükümet karşıtı koalisyonunda aktif olarak çalışmışlardı. Dön elbirliği ile inşa edilmek istenen "darbe zemini" karşılığını bulmuşken bugün geri adım atmanın ve görünürdeki darbeye karşı durmanın mahiyeti nedir?

AK Parti 15 Temmuz'dan sonra bir uzlaşi dili kurmanın gayretlerini ortaya koydu. Bir iktidar partisi için bu makul karşılanabilir. Fakat söz konusu uzlaşının sınırları önemlidir. Hatırla tutulmalıdır, uzlaşi ile "inşa"nın imkanı olmaz. İnşa bir "fikir" etrafında bir "merkez göç" ile mümkündür. Müslümanlar fikrini ve gücünü güzelleştirmekle mükelleftir.

8

Aydın Menderes Babam ve Ben kitabında babasının idamından sonra evlerine icra emri gönderildiğini, ip ve cellat masraflarını bile kendilerinden tahsil ettiklerini anlatır: "Biraz daha vakit geçti bu sefer de bir icra tebliğati geldi. Bu icra tebliğatında idam masrafları talep ediliyordu. Bu masraflar ip ve cellat masraflarıydı. Tebliğatta, şu kadar lirayı şu kadar kuruşu ödeyiniz deniyordu."

Eğer başarabilirdi Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı öldürüp "ip ve cellat" masraflarını bütün bir millette ödettireceklerdi. 2010'dan itibaren Erdoğan'ı hedef tahtasına oturtan "otoriterlik/diktatörlük" söylemlerinin amacı Erdoğan'dan bir Macbeth çıkarabilmektir. Göç zehirlenmesi temel bağlamı oluşturuyordu. Hâlbuki Erdoğan'dan Macbeth değil olsa olsa bir Kral Lear çıkarabilmek mümkündür.

9

"Hükümetler değişir, gerçek iktidar biziz, devlet biziz" bakışını hatırla tutmak Türkiye'de belli kesimlerin siyasi tercihlerini anlamamızda yardımcı olacaktır. Öncesi ve sonrasıyla 1960 darbesinde İsmet İnönü'nün tavırları bu noktada öğreticidir. 15 Temmuz darbe girişiminin planlama/hareket dairesinde aktif olarak yer alanlar, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin klasik Atatürkçü darbe geleneği ile barışık olması düşünülemeyecek bir toplumsal tabandan geliyorlar. Buna rağmen TRT ekranlarından okunan Yurtta Sulh Konseyi bildirisinin temel vurgularının, 15 Temmuz darbe girişimi evvelki darbelerden tamamen farklı olmasına rağmen, tarihimizdeki darbe gerekçeleriyle benzeşir bir görüntü vermiş olması manidardır. Bildiri, devletin "temel nitelikler"inden, "hayati kurumlar"ından söz ediyor ve "Atatürk'ün önderliğinde milletimizin olağanüstü fedakârlıklarıyla kurduğu ve bugünlere getirdiği Cumhuriyetimizin koruyucusu olan Türk Si-

lahit Kuvvetleri" aracılığıyla " laik, demokratik, sosyal ve hukuk devleti ilkesi üzerine oturan anayasal düğeni yeniden tesis etmek" gibi bir amaçtan bahsediyor. Yani evvelki darbelerin hareket dairesinin dışındaki bir odak gayri meşru girişimini evvelkiler ile benzer şekilde "Atatürkçü" söylemler ile meşurlaştırmaya çalışıyor.

Her gazâ, götüğü davadan alır kıymetini
Rengi dönmez ne kadar ak demiş olsak karaya
Yıldırım, düştüğü taş zindana devlet götürür
Ve Timur, sıklet olur girdiği mermer saraya!
Faruk Nafiz Çamlıbel

Revaçta olan bir söylem: "Yüz yıllık parantez kapamıyor ve çevre merkeze yürüyor. Bu durum kurum ve şahısların konumlarından çok daha önemli." İlk planda yerinde bir tespit gibi görünüyor. Fakat bana kalırsa çevre merkeze yürütüyor, merkezi gasp eden çevre unsurların kısmen gerileyişi söz konusu. 'Merkez' merkeze olan yürüyüşüne devam ediyor. Kutadgu Bilig'de geçer: "Bilgisiz başköşeyi ele geçirirse, başköşenin değeri kalmaz. Eşik ondan daha değerli olur. Eğer bilgine eşikte oturmak düşmüşse, o eşik başköşeden daha değerlidir. İster körsü, ister başköşe olsun burayı değerlendiren, saygınlık kazandıran bilgidir." Yusuf Has Hacıb nazaran bakarsak şöyle dememiz mümkün: Merkez değer kazanıyor. Daha doğrusu, merkeze değer kazandırma noktasında bir büyük imkân ile karşı karşıyayız.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin darbe geleneğine bütünüyle sahip çıkan çevreler de el ele vererek, 15 Temmuz darbe girişimine karşı durur bir söylem ortaya koydular. 15 Temmuz'u 16 Temmuz'a bağlayan gece ne kadar sokaklara indiler ve asker bürokrasisi içerisinde ne kadar aktif olarak karşı koydular ayrı bir mesele...

10

KISA BİR HITAP: BÖTÜN DARBELER BİR DİR, MİLLETE KARŞIDIR.

15 Temmuz 2016 halkın zaferi olarak tarihe geçecektir. Zafer, milletimizindir!

Bu noktada bazı hususları geçmişe dönerek hatırlatmakta yarar görüyorum:

27 Mayıs'ın ertesinde, evlerinde hüzne boğulanlar olduğu gibi darbeyi selamlamak için sevinç çığlıklarıyla sokaklara inen bir grup vardı Türkiye'de. Geleceğimiz karartılırken, milletin iradesi Yasada'ya hapsedilirken, tankların üzerinde sevinç gösterileri yapan bir grup...

15 Temmuz gecesi ise Cumhuriyet tarihimizde şanlı bir sayfa açılmıştır.

Sandıkların yetersiz bulanlar...

Gayri meşru yollara tevessül edenler...

Hukuk dışında beklentilere girenler sessizliğe gömülürlerken...

Halkımız topyekûn; tarihini, bugünü ve geleceğini hedef alan bir terör koalisyonuna karşı durmuştur.

Halkımız sokaklara ve iradesine kast eden tankların üzerine çıkmıştır:

Fakat bu sefer tankların üzerine 27 Mayıs sonrasında olduğu gibi darbeleri selamlamak için hazır kula bekleyen haysiyetsizler değil, milletin hukukunu gasp etmeye çalışanlara karşı duran yığıliler çıkmıştır.

Zafer, aydınlarımızdır! 27 Mayıs'ta darbeyi subayların önünde el pençe divan duran hukukçular, gazeteciler, şair ve yazarlar vardı... O hukukçular ki kanlı bir zemin üzerine demokratik bir rejim inşa etme iddiasıyla mahkemeler kurdular, kanunlar yazdılar. O gazeteciler ki gazetelerinin manşetlerini ve yazdıkları köşeleri hukuksuz ihtilale rehlin verdiler... 27 Mayıs'a sadık kalacaklarını beyan eden bildiriler imzaladılar. O yazarlar ki, hukukunu hiçe saydıkları seçilmiş Başbakan'a hakaretler etmekte, darbeye ise iltifat etmekte birbirleriyle yarış girdiler... O şairler ki antolojiler çıkararak darbeye selâm duydular. Darbecilerle el ele vererek Türkiye'nin iradesine ve insanımızın geleceğine bağdaş kurarak oturdular.

Sadece 27 Mayıs'ta mı? Tabii ki hayır...

27 Mayıs gibi 12 Mart, 12 Eylül, 28 Şubat, 27 Nisan ve son olarak 15 Temmuz da gayri millî ve milletin bütün değerlerine savaş açan alçak hareketlerdir.

Şu husus hep hatırdta tutulmalıdır:

Bütün darbeler, her şeyden evvel milletin hukukuna zarar vermişlerdir.

Bütün darbeler gereffi insanları zelil, milletin tabir cüzze kanını emen asabakları vezir etmiştir.

15 Temmuz gecesinde ve sonrasında ise...
Bildiriler imzalayarak Türkiye'yi uluslararası camiada küçük düşürmek isteyen sözde akademisyenler...

Sokakları yıkıp yıkarak hak talep ettiğini iddia edenlerle işbirliği yaparak, seçilmiş hükümete had bildirmek isteyen sözde sanatçılar...

Gazetelerini kaosun taşıyıcısı hâline getirerek ajanlığa soyunan sözde gazeteciler...

"Demokrasi sandıktan ibaret değildir" diyerek teröre çanak tutan sözde yazarlar...

Halkımızı yalnız bırakırlarken onurlu akademisyenlerimiz, basın mensuplarımız, yazarlarımız ve sanatçılarımız halkımızla omuz omuza, halkımızla iç içe vatan nöbetindeydiler.

Zafer, milletin hukukuna riayet edenlerin ve milletimizinken...

Hezimet, darbecilerin ve darbeden medet umanlarındır!

11

Hukuk politiktir. Elbette hukukun üstünlüğü-nü ve hukukun politikadan, tarihten, etikten, sosyolojiden, psikolojiden vs. bağımsız, saf apolitik bir hukukun mümkün olabileceğini savunanlar olmuştur. Bu savununun kendisi de politiktir.

Bir örnek: Adnan Menderes kaybettiği için hukuk onu haksız çıkaracak şekilde kurgulanmıştır. Bu durum açıklaması basit ve açık bir gerçeğe dayanır: Güçlü olan haklıdır. Güçlü olan kendi hukukunu evrensel kılcak araçlara da hâkimdir. Bunun için 20.-21. yy. politikacılarından daha "kötü" olmayan Adolf Hitler'i külliye haksız ve bunun aksini dile getirirkenin dahi suç olduğunu kabul ediyoruz. Hitler'in politikalarının kazananların hukuku tarafından Nürnberg Uluslararası Askerî Ceza Mahkemesi'nde yargılanması değil, Nagazaki ve Hiroşima'yı enkaza çeviren sistemin, Stalin'in yahut Churchill'in yargılanması şaşırtıcı olabilirdi.³

15 Temmuz 2016 darbe girişimi Cumhurbaşka-

2. The Fog of War: Eleven Lessons from the Life of Robert S. McNamara (2003). Yönetmen: Errol Morris

nı Erdoğan'ı, AK Parti hareketini ve bu hareketi ortaya çıkaran toplumsal tabanı mahkûm edecek bir "hukuk"a yerel ve küresel ölçekte alan açma hareketi olarak görülebilir. 17-25 Aralık 2013'teki hukuk operasyonları bu tanımlama çabamızın geçmişteki dayanağıdır.

Amerika Başkanları John F. Kennedy ve Lyndon B. Johnson dönemlerinde Savunma Bakanı olarak görev yapan Robert McNamara 100 Yılın İtirafları(The Fog of War: Eleven Lessons from the Life of Robert S. McNamara, 2003) adıyla dolayım da olan belgesel-röportajda çalışma arkadaşlarından ve II. Dünya Savaşı'nda çarpışmış ABD Hava Kuvvetleri subayı olan Curtis LeMay'in ağzından izaha çalıştığımız hukuk gerçeğini şöyle dile getirir: "Savaşı kaybetseydik hepimiz savaş suçlusu olarak yargılanırdık." Ve ardından "Bence haklı da" diyerek LeMay'i tasdik eder.

McNamara: "Nükleer bomba neden atıldı? Östetik Tokyo'dan sonra diğer şehirleri de yakıtı. Yokohama'nın % 58'i... Yokohama aşağı yukarı Cleveland kadar. Yani Cleveland'ın % 58'i yandı. Tokyo aşağı yukarı New York kadar... New York'un % 51'i yandı. Chattanooga'yla aynı büyüklükteki Toyama'nın % 99'u... Los Angeles büyüklüğündeki Nagoya'nın % 40'ı... Bunların hepsi nükleer bomba atılmadan önce yapıldı. Bu arada, o da LeMay'in emriyle atılmıştı. Savaşta, orantılı olmak bir kural olmalı. 67 Japon kentinde insanlarnın % 50 ile % 90'ını öldürmek ve sonra iki nükleer bomba ile bombalamak... Bazı kimselerin düşünmesine göre ulaşmak istediğimiz amaçlarla orantılı değil. Nükleer bombayı atığı için Truman'ı eleştirmiyorum. ABD-Japonya Savaşı insanlık tarihinin en kanlı savaşlarındandı. Kamikaze pilotları, intiharlar... İnanılmaz... Eleştirebileceğimiz şey insan ırkının ondan önce ve bugün aslında "savaş kuralları" ile savaşmadığıdır. O ve ben savaş suçlusu gibi davranıyorduk. LeMay, kendi tarafı kaybetseydi, yaptıklarına ahlâka aykırı deneceğini kabul ediyordu. Ama kaybetmeyi ahlâk dışı kılan ne?"

3. Venedik Taciri'ndeki mahkeme dışı hukukun istemeli işleyişine örnek teşkil edecek değislerdir. Taciri'nin her ne kadar virdanes yapıları olsa da köyü taciriyle hakkı götüren Shylock; Paris ve Dük'ün karısından yorulanıma naklâsındaki herki karabîlik tedricîlikle alacaklarına yitirmesinin ölümlük borçlu durumu dâhilidir. 2007'de Michael Radford tarafından beyazperdeye aktarılan Venedik Taciri, İtaliyâ bağlamında dile getirildiklerindeki haklı çıkarılmasına şu sözlerle başlar: "Yahudi karabîliği, 16'ncı yüzyıldaki Avrupa'nın en güçlü ve en liberal şehir devleti olan Venedik'te bile mevcuttu." Film, klasik "insanoğulları" anlatılarını dayanarak Shalokozun tarafından yeni yentice detektifleştirilmi Shylock karabîkerini aklatarak içtihatçıy örnek için kurgulanmış gibidir. Kral Lear'ın ve Kral Lear'ın ağzından alınan cinsîleşmiş gençlik, köleleşmiş trafik biletinde somutlar: "İstedi, onu dolandıran astırdı. Ama gırtlakına alması kapalı da gör, azalığın güçlük, onun kalbi bir şey yapmadan kerâr. Bir de sen o gırtlakı parçalamış or, bir cinsîleşmiş insanı çözüp bile onu diler. İlk kimsesi suçlu değildir, hiç kimsesi dıysarın?"

Bugün için "şok doktrini" ve "Truman Show" mantığının Türkiye'de işlemediğini düşünüyorum. Esasında her halk kullanışlıdır. Her halkın araçsallaşmaya müsait öfkeleri, amaçları vardır. 15 Temmuz 2016'da Müslümanlar öfkelerini, amaçlarını kimsenin hizmetine vermeyeceğini dünya âleme izhar etmiştir. 15 Temmuz 2016 sahip çıkılması gereken bir "irade"nin müşahhas olduğu tarihtir.

Bugünkü meselemiz şudur: Millet mi devleti ehlileştiriyor yoksa devlet, varlığını İslâm ile itibatlandırın yahut iyisiyle kötüsüyle mayasında İslâm olan bir halkın potansiyelini mi "ç" etmektedir? Yukarıda temas ettiğimiz merkez-çevre ilişkileri bağlamında düşüncecek olursak, merkeze yürüme noktasında kimin iradesi daha baskındır?

15 Temmuz'daki girişimi "darbe" olarak değil de Türkiye'ye açılmış bir "savaş" olarak değerlendirmek, müslümanların ve özelde Türkiye Cumhuriyeti devletinin sınırları içerisinde varlığını idâme ettiren müslümanların "devlet" düşüncesini ve kurumsal devlet ile hesaplaşmasını farklı bir boyuta taşımamalıdır.

belki ölüsek devlet cenazemize gelir
o zaman virginia, kütüphaneler bize de açılır
ancak ölenler haklıdır, ancak ölenler mazlum
bizi umutmasın diye ellerini sıkıyorum devletin
Sâmeyye Betül

Mâlik bin Nebî İslâm Dünyasında Fikir ve Put adıyla Türkçe'ye kazandırılan kitabında İslâm dünyasının fikrini (iyiliği sevmek kötülükten nefret etme fikri) yitirdiğini ve bunun neticesinde kişi ve şey kültürü eklenirken koyu bir cehalete mahkûm oluşunu tahlil eder. Mâlik bin Nebî'ye göre putçuluk bilgisizlikse, bilgisizlik de putçuluktur. Bilgisizlik/fikir yokluğu hâlinde her kullanılan kelime konuyu aydınlatmak yerine, konuya bir karanlık daha ekler ve ortaya çıkan kuru bir laf kalabalığıdır. Bu da sömürgeleşmeye yatkınlık durumunu ortaya çıkarır. Ve nihayetinde ihlâmete uğrayan fikirler, toplumun kendi getirdiği fikirler de olsalar, aleyhe döner ve öç alırlar.

Mâlik bin Nebî oldukça emindir:
"Kültür evrenimiz şey veya kişi ile yönetildiği sürece sapkınlıkların ardı arkası kesilmeyecektir. İdeolojik savaş üstatları bilirler ki bir putla anlaşmak, bir fikirle anlaşmaktan daha kolaydır. Onların yerli takipçileri de aynı kanaattedir: Onlar da

3. Conspiracy (2001), Yönetmen: Frank Pierson

bilirler ki insanlarla daha kolay madrabazlık edilir. Ötekiler için de berikiler için de önemli olan, devrimci bir sürecin bir fikir üzerinde odaklaşmasına müsaade etmemektir."

kıyas-kıyas

Bugün için diyebiliriz ki 15 Temmuz'da ortaya koyulan ve 15 Temmuz sonrasında da sahipsiz bırakılmaması gereken irade* umutlarımızı diri tutacak bir iradedir.

ıçkale

Türkiye Cumhuriyeti devleti ve milleti ile yol ayrılmamıştır. Bu noktada, sosyal-kurumsal dönüşümleri belli kişiler yahut cemaatler üzerine inşa etme yoluna gitmek esasta hiçbir sorunun çözümüne hizmet etmeyecektir. Toplumsal yenilenme, kurumların ıslahı muhakkak ki kişilerin gayretlerinin neticesinde belli bir seviye, belli bir değer kazanacaktır. Fakat bu seviyeyi ve değeri belirli kişiler üzerinden okuma alışkanlığımızdan bert durmadığımız takdirde, mevcut kazanımların da dîni, siyasi menfaat gruplarının, birtakım şahısları kendilerini haklı çıkarmak için inşa ettikleri literatürler arasında pay edildiğini göreceğiz. Görmeye ihtiyacını duyduğumuz tablo ise bundan çok daha farklıdır. Neyi görmek istediğimizin cevabı yukarıda açıkça ettiğimiz sorunlarımızda ve üzerine titredığımız sorularımızda mündemiçtir.

* Bir vatan bir vatan: 12 Eylül'de yalnız 27 Mayıs'ın ertesiyle 15 Temmuz genelde ortaya koyulan iradenin bir benzeri gösterilemez midir? İnanılır gibi işler de öğrenir. Mendere'nin ve 1950 Türkiye'nin bir Mendere keşifini yoksa. O günün haberlerine bakıldığında ne olduğu mesleki tabii bir meslektir. O günün parlamentosu sadece akıldan geçiyorsa da bir "15 Temmuz iradesiyle ve öldükçe yerleştirir. 27 Mayıs için sadece dikkatli geçişler "kuvvet" ile açıklanmış yerlerde. Zaman iyi gösterilemez toplumsal hareketlerin akıbetine 1957 ve 1968 tarihlerinde Macaristan ve Prag'da yaşananlar bilinen bir şey değildir. 1960 sonrası siyasi olarak oluşan "Mendere anarşisi"na da iyi anlaşılabilir. Mendere her şeyi ruhani konuları ilâhiyle kendisi için "okuyucu ilâhi bir yer"de duruyordu. Dendi ve belki dâneninde görüldüğü yerden severdi: ruhani böyle bir yer ne talep olmasın da hayati boyutu belki bir siyasi çığırın sordurduğuna yorumlanır. "15 Temmuz iradesinin gelecekteki büyük olan toplumsal hareketleri, bu iradenin bir geleceği vardır" 12 Eylül sonrasında 27 Mayıs'ın birleşimine dayanan (sadece yarı ile sarı bir hareketi yalnız hareketiyle sevgilerde.